DOI: https://doi.org/10.53486/sstc2026.v3.37
CZU: [159.9:336]:794.9

THE PSYCHOLOGY OF FINANCIAL DECISIONS IN THE CONTEXT OF GAMBLING

PSIHOLOGIA DECIZIILOR FINANCIARE ÎN CONTEXTUL JOCURILOR DE NOROC

RUDEANU Liliana, studentă, specialitatea: Contabilitate
BARBAROȘ Iana, studentă, specialitatea: Contabilitate
Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova,
Chișinău, str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni 61, MD-2005
e-mail autori: rudeanu.liliana@ase.md
barbaros.iana.ctrf@ase.md

Abstract: *This article explores the psychological mechanisms that govern financial decision-making under risky conditions. The study starts from the hypothesis that people with low incomes and a low level of financial education tend to perceive gambling as a quick solution to obtain winnings and overcome material difficulties. The theoretical analysis is based on prospect theory, highlighting the role of cognitive distortions, such as the illusion of control and the gambler's error, in the subjective assessment of risk. The research methodology combines content analysis of recent specialized literature, an interview with an expert in psychotherapy and a sociological survey conducted on a sample of 90 students from the Republic of Moldova. The results indicate that financial decisions in the context of risk are frequently distorted by cognitive heuristics and emotional factors, highlighting an inverse correlation between the level of financial education and the predisposition to risky behaviors.*
Key-words: gambling, financial decision-making, financial education, prospect theory, risk perception
JEL CLASSIFICATION : D91, G41, D81, G11, D84

INTRODUCERE

Psihologia deciziilor financiare în contextul jocurilor de noroc reprezintă un domeniu care analizează modul în care indivizii iau decizii economice în condiții de risc și incertitudine. Jocurile de noroc presupun plasarea unor valori (de regulă bani) pe rezultate incerte, ceea ce le transformă într-un model relevant pentru studierea comportamentului financiar uman (Tobias-Webb & Clark, 2015). Un concept central în analiza acestor comportamente este deprecierea temporală, care reflectă tendința indivizilor de a prefera câștiguri imediate în detrimentul unor beneficii viitoare mai mari (Hatos, A. 2023). În contextul jocurilor de noroc, această tendință contribuie la asumarea unor riscuri ridicate.

Metodologia cercetării se bazează pe utilizarea metodelor științifice generale, precum analiza și sinteza informațiilor din literatura de specialitate, metoda comparației și metoda inductiv-deductivă, interviul semistructurat și sondajul sociologic, realizat pe un eșantion de 90 de studenți din Republica Moldova, în vederea identificării factorilor psihologici care influențează deciziile financiare în contextul jocurilor de noroc.

Scopul lucrării constă în analiza factorilor psihologici care influențează deciziile financiare ale indivizilor în condiții de risc, cu accent pe comportamentul asociat jocurilor de noroc, în vederea evidențierii rolului distorsiunilor cognitive, al impulsivității și al nivelului de educație financiară în adoptarea deciziilor financiare.

CONȚINUTUL DE BAZĂ

Un pilon al deciziilor financiare luate în condiții de risc, cu accent pe comportamentul asociat jocurilor de noroc, este reprezentat de fenomenul deprecierii temporale, care explică tendința indivizilor de a prefera câștiguri imediate mai mici în detrimentul unor recompense

viitoare mai mari, o înclinație care devine mai pronunțată în contexte de instabilitate economică, inflație ridicată sau inegalitate socială (Hatos, A. 2023). În astfel de medii provocatoare, prioritizarea certitudinii imediate în fața incertitudinii viitoare apare ca o reacție psihologică adaptativă, influențând direct modul în care sunt gestionate resursele financiare.

Jocurile de noroc sunt un șir de activități, în care indivizii pariază bani sau alte valori pe un rezultat incert, cu scopul de a obține un câștig. Ciclul complet al jocului de noroc presupune câteva etape: atracția pentru câștig; participarea la joc; pierdere/câștig; activarea emoțională; distorsiuni cognitive. De obicei, după aceasta se produce repetarea ciclului.

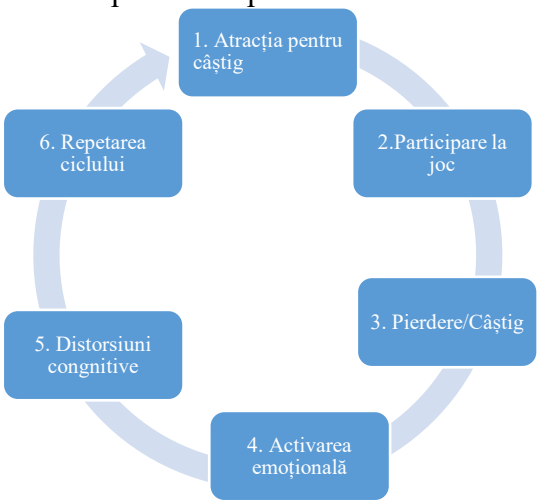


Figura 1. Ciclul jocului de noroc
Sursa: Elaborată de către autori

Principala motivație pentru participarea la jocurile de noroc este cea financiară. În economia comportamentală, motivația financiară este privită nu doar ca o nevoie rațională, ci și ca o forță emoțională. În contextul jocurilor de noroc, banii devin simbolul speranței și al schimbării sociale rapide. Totuși, această motivație poate duce la comportamente impulsive, deoarece dorința de recompensă imediată este adesea mai puternică decât gândirea rațională (CESIP. 2025).

Una dintre teoriile care încearcă să explice cum anume se iau deciziile în condiții de risc și de incertitudine, este **teoria perspectivei,** elaborată de psihologii Daniel Kahneman și Amos Tversky 1979. Ea arată că deciziile reale sunt influențate de percepții subiective, emoții și de modul în care sunt prezentate opțiunile. În contextul jocurilor de noroc există tendința jucătorilor de a se concentra asupra posibilității unui câștig semnificativ, minimizând la nivel mental șansele reale de pierdere. Astfel, teoria perspectivei oferă o explicație științifică a comportamentului aparent irațional al jucătorilor, demonstrând cum emoțiile și speranța pot distorsiona evaluarea obiectivă a riscului. (Davidescu & Trifu, 2014).

Un element fundamental al comportamentului financiar în condiții de risc este influența distorsiunilor cognitive. Acestea reprezintă erori sistematice de gândire care afectează percepția probabilităților și evaluarea rezultatelor (Leonard & Williams, 2016).

Aceste scheme cognitive defectuoase sunt adesea activate în special în timpul jocului, moment în care sistemul decizional emoțional și impulsiv preia controlul asupra celui reflexiv și rațional, făcând ca educarea teoretică asupra șanselor matematice să fie adesea ineficientă în prevenirea deciziilor riscante (Tobias-Webb & Clark, 2015).

Iluziile cognitive sunt cunoscute și sub numele de distorsiuni cognitive sau erori de judecată în contextul jocurilor de noroc și reprezintă convingeri eronate despre funcționarea hazardului care joacă un rol central în dezvoltarea și menținerea comportamentului adictiv. Aceste scheme cognitive sunt fundamentate în principal pe două mari neînțelegeri: una referitoare la natura secvențelor aleatorii și independența statistică a evenimentelor, iar a doua vizează nivelul

de control sau abilitate pe care un jucător îl are asupra unor rezultate determinate pur de noroc (Leonard & Williams, 2016).

Iluzia controlului este convingerea falsă că o persoană poate influența rezultatul jocului, indiferent de natura aleatorie a acestuia. O persoană dependentă poate să creadă că are o „strategie" sau o „intuiție" care îi oferă un avantaj, ignorând complet probabilitatea reală a câștigului (Leonard & Williams, 2016).

Eroarea jucătorului de noroc (the gambler's fallacy) este convingerea eronată că evenimentele aleatorii trecute influențează rezultatele viitoare în scenarii independente bazate pe șansă, convingerea că, după o serie de pierderi, urmează în mod inevitabil un câștig. Această credință îi determină pe jucători să continue să riște, ignorând faptul că fiecare rundă este independentă și are aceleași șanse de rezultat. (Leonard & Williams, 2016).

Efectul aproape-câștigului (near-miss effect) apare atunci când rezultatul este foarte aproape de o victorie, cum ar fi două simboluri identice și al treilea doar puțin diferit. Deși este o pierdere, creierul o percepe ca pe o „victorie pe jumătate", ceea ce stimulează motivația de a juca din nou. Această distorsiune cognitivă declanșează o activitate cerebrală în striatul ventral și insulă similară cu cea a unui câștig real, întărind iluzia că jucătorul „stăpânește" jocul și crescând motivația de a continua în ciuda pierderilor obiective (Tobias-Webb & Clark, 2015).

Eroarea de disponibilitate este o iluzie cognitivă prin care jucătorii își supraestimează șansele de câștig, bazându-se pe amintiri recente sau ușor de reamintit ale succeselor anterioare. Un exemplu ar fi reamintirea poveștilor altora despre „noroc", ceea ce creează iluzia că victoria este posibilă și iminentă, menținând comportamentul de joc.

Deși aceste iluzii cognitive sunt prezente la nivelul întregii populații, ele sunt mult mai intense în rândul jucătorilor patologici, unde intensitatea acestor convingeri eronate crește odată cu nivelul de implicare în joc (Leonard & Williams, R., 2016).

În mod obișnuit, oamenii manifestă o aversiune față de risc și preferă un câștig sigur în locul unuia mai mare, dar incert (Davidescu & Trifu, 2014). Însă, în situații cu încărcătură emoțională, cum ar fi jocurile de noroc, percepția riscului se modifică (Tobias-Webb & Clark, 2015). Emoțiile, adrenalina și speranța unui rezultat favorabil pot transforma o persoană prudentă într-un jucător dispus să-și asume riscuri mari (Leonard & Williams, 2016). Fenomenul „eroarea jucătorului" explică această schimbare: indivizii cred greșit că după mai multe pierderi „urmează" un câștig, ceea ce îi determină să continue să joace. În deciziile financiare raționale, riscul este calculat și analizat, pe când în jocuri el este simțit și interpretat emoțional. Această diferență explică de ce raționalitatea economică scade semnificativ în contextul hazardului (Druică et al., 2014).

În cadrul studierii problemei a fost realizat de către autori un interviu semistructurat cu psihologul-psihoterapeut, dr., Irina Varban, Fondatoare a Asociației Psihologilor și Psihoterapeuților din Moldova, care realizează activități profesionale de suport și consiliere. Dna Varban explică atractivitatea jocurilor de noroc prin retrăirea unor stări arhetipale: „*Jocul de noroc este o acțiune prin care o persoană, chiar și adultă, trăiește emoții pozitive intense. În organism are loc o eliberare de anumiți hormoni (dopamină, endorfine) care provoacă bucurie și o senzație de invulnerabilitate... Adulții tind să retrăiască acea stare copilărească de fericire și entuziasm".* Psihologul mai menționează că această stare este memorată de creier la nivel biochimic, iar persoana tinde ulterior să o caute din nou, dorind să retrăiască aceleași senzații. Odată ce individul experimentează euforia jocului, el își fixează această senzație în memorie și, conștient sau nu, încearcă să o obțină din nou. De aceea, devine foarte dificil pentru individ să se oprească.

Studiul practic a fost completat cu un sondaj de opinie, realizat în perioada octombrie – decembrie 2025 pe un eșantion de 90 de studenți din Republica Moldova. S-a utilizat un chestionar online pentru a măsura corelația dintre educația financiară, venitul lunar și participarea la jocuri de noroc.

Rezultatele sondajului evidențiază diferențe semnificative între femei și bărbați în ceea ce privește implicarea în jocurile de noroc. Conform datelor, aproximativ 64% dintre respondenții de gen masculin au declarat că au participat cel puțin o dată la jocuri de noroc (pariuri, cazinouri,

loterii etc.), în timp ce doar 20% dintre femei au raportat o astfel de experiență. Diferențele pot fi explicate printr-o predispoziție mai ridicată a bărbaților spre asumarea riscurilor financiare și comportamente impulsive.

S-a stabilit o legătura vizibilă dintre venitul lunar și participarea la jocurile de noroc. Se observă că persoanele cu venituri reduse, sub 2000 MDL, tind să se implice mai rar în astfel de activități, procentul participanților fiind de aproximativ 25–27%. În schimb, în rândul celor care au venituri între 2000 și 3000 MDL sau peste 3000 MDL, nivelul de participare crește semnificativ, aprox. 50%. Această tendință sugerează că, odată cu creșterea veniturilor, oamenii devin mai dispuși să își asume riscuri financiare participând la jocurile de noroc.

Rezultatele studiului arată o legătură clară între nivelul de educație financiară și tendința de a participa la jocuri de noroc. Cei care studiază constant sau au cunoștințe medii despre educația financiară manifestă o atitudine mai precaută față de astfel de jocuri. Această relație poate fi explicată prin faptul că educația financiară reduce influența distorsiunilor cognitive, permițând indivizilor să evalueze mai realist probabilitățile și consecințele deciziilor lor. Promovarea educației financiare ar putea fi, astfel, una dintre soluțiile eficiente pentru reducerea participării la jocuri de noroc.

CONCLUZII/RECOMANDĂRI

Deciziile financiare în contextul jocurilor de noroc sunt influențate semnificativ de factori psihologici, precum impulsivitatea, căutarea recompensei și iluzia controlului, care afectează percepția riscului și procesul decizional. Rezultatele cercetării evidențiază faptul că persoanele cu un nivel redus de educație financiară și autocontrol sunt mai predispuse să adopte comportamente financiare iraționale și riscante, percepând jocurile de noroc ca o soluție rapidă de obținere a câștigurilor. În acest context, educația financiară și dezvoltarea capacității de autoreglare devin factori esențiali în prevenirea comportamentelor financiare nesănătoase. Consolidarea acestor competențe poate contribui la formarea unor decizii mai raționale și la reducerea vulnerabilității în fața riscurilor asociate jocurilor de noroc.

REFERINȚE:

1. CESIP. (2025). *Betting on a better future: Un studiu privind jocurile de noroc în rândul adolescenților din România*. Centrul de Studii în Idei Politice.Disponibil: https://cercetarejdn.cesip.eu/wp-content/uploads/2025/06/Betting-on-a-Better-Future-CeSIPfin.pdf
2. Davidescu, R., & Trifu, A. (2014). O perspectivă mentală de valoare în teoria deciziei în condiții de risc. *Economie teoretică și aplicată, 21*(1), 101–105. Disponibil: https://store.ectap.ro/articole/129.pdf
3. Druică, E., Ianole, R., & Vâlsan, C. (2014). Teoria deciziei și ajustarea involuntară a modelelor normative. În E. Avram (Ed.), *Psihologia sănătății organizaționale* (pp. 25–60). Editura Universitară.Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/267631926_Teoria_deciziei_si_ajustarea_involuntara_a_modelelor_normativeDecision_Theory_and_the_Involuntary_Adjustment_of_Normative_Models
4. Hatos, A. (2023). *Jocul de noroc problematic și dependența de jocurile de noroc: Definiții, cauze, efecte și politici*. Universitatea din Oradea. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/374902136_Jocul_de_noroc_problematic_si_dependenta_de_jocurile_de_noroc_definitii_cauze_efecte_si_politici
5. Leonard, C. A., & Williams, R. J. (2016). The relationship between gambling fallacies and problem gambling. *Psychology of Addictive Behaviors, 30*(6), 694–704. Disponibil: https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/27428757/
6. Tobias-Webb, J., & Clark, L. (2015). Gambling: Pathological decision-making. *eLS*. John Wiley & Sons. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/300720643_Gambling_Pathological_Decision-Making

Conducător ştiinţific: dr., conf. univ., ȚURCAN Galina, dr., lector univ.,
Academia de Studii Economice din Moldova (ASEM),
Strada Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni 61,
MD-2005, Chișinău, Republica Moldova
Telefon: +37369202625
e-mail: turcan.galina@ase.md